

Hər il 26 fevral tarixi yaxınlaşanda Azərbaycan xalqı dərinləndən köks ötürür, qəhərlənir, qəlbində dərin yaralar açmış bu günə təəssüfünü ifadə edir. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı şəhərində erməni vandallarının törətdikləri vəhşiliklər insanlığa, bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş ən dəhşətli soyqırımını aktlarından biri kimi xatırlanır. Həmin vaxt uşaq və yeniyetmə olanlar artıq yetkin insanlardır və hələ də bu dəhşətli faciə, soyqırımını onların yaddaşında olduğu kimi qalıb.

O zaman 13 yaşı olan Mürvət Həsənov hadisələri belə xatırlayır:

– 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə ermənilər şəhərimizə hücum etdilər. Hər tərəfdən mühasirədə idik. İnanmazdıq ki, ermənilər Xocalıya bu qədər yaxınlaşa bilərlər. Səhərə yaxın atam böyük qardaşlarımla birlikdə şəhərin yaxınlığında postlarda idilər. Onlar gəlib xəbər verdilər ki, ermənilər Xocalıya hücum edirlər. Elə bu zaman evə əl qumbarası atıldı. Anamla mən yaralandıq. Xalam isə 3 yaşlı övladı ilə həmin vaxt həyatlarını itirdilər. Sonra atamgilin patronları qurtardı, ermənilər bizə xəbərdarlıq etdilər ki, evi yandıracaqlar. Təslim olmaımızı tələb edirdilər. Atam isə təslim olmurdu. Onlar qarını sındıraraq evə daxil olub başımıza silah dirəyərək yerə uzanmağımızı istədilər. Birdən ermənilərdən biri əlində benzin dolu qabla gələrək onu üzərimizə töküüb yandırmaq istəyəndə kiçik qardaşım ağlayaraq dedi ki, əmi, bizi yandırmayın. Lakin ermənilər qardaşımı itələyib yerə yıxdılar. Elə bu zaman 366-cı moto-atıcı alayın döyüşçülərindən bir nəfər qabağa gələrək qardaşımı qaldırdı və ermənilərə dedi ki, bunlar dinc sakinlərdir, bu uşaqdır, bunlara dəyməyin. Ermənilərlə həmin zabitin arasında mübahisə də düşdü. Bizi öldürməsələr də, olan-

olmazımızı, nəyimiz var idisə, hamısını qarət edib məşinlarına yüklədilər. Bizi də əsir alaraq düşərgələrinə – Əskərana aparıb bir neçə qruplara ayırdılar. Yaşlıları, qadınları, uşaqları ayrı-ayrı yerlərə yerləşdirdilər. Həmin gün kiçik qardaşım Əhmədın ad günü idi. O, erməni zabitinə yaxınlaşaraq: “bu gün mənim ad günüdür”, – dedi. Elə bu vaxt erməni zabiti Əhməddən soruşdu ki, sənə avtomat versək, bizə atarsanmı? O da dedi ki, bəli, ataram. Təbii ki, o uşaq idi və heç nə anlamırdı. Elə buna görə də, onlar onun əlinə atəş açdılar. Bu da bizdən sənə ömürlük hədiyyə olsun, – deyərək şaqqanaq çəkib güldülər. Sonra onun əlinin üzərinə çayın dəmini tökdülər. “Kim vətəninə istəyir?” sualını verirdilər. Kimsə deyəndə ki “mən istəyirəm”, – həmin adamı

aparıb döydüldülər ki, “bu da sənə Vətən”.

Bir həftə əsirlikdə qaldıqdan sonra bizi erməni meyitləri və bir neçə əsirlə dəyişdilər və Ağdam Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına gətirildik. Üzərindən neçə illər keçdikdən sonra yalnız 2007-ci ildə öyrəndik ki,

Məmmədov gəldi və bildirdi ki, qaçmaq lazımdır, yoxsa sağ qalmayacaqsınız. Aeroportun rəhbəri, Milli Qəhrəmanımız Əlif Hacıyev bizi meşədən Ağdam istiqamətinə apardı. Orada gördüklərimi heç vaxt unutmaram: meyitlərdən təpə yaranmışdı. Anamı orada

ermənilər mənim atamı və qardaşımı əsir apararaq bir erməni zabitinin qəbrinin üstündə qətlə yetiriblər. Bilirsiz, mən bu gün onların şəhid olmaları ilə fəxr edirəm. Fəxr edirəm ki, atam ermənilərə təslim olmadı, yalvarmadı. Allah mənə də şəhid olmağı nəsis etsin. Amma bizi daha çox yandıran əsas məsələ, heç bir təsəlli yerimizin olmamasıdır. Onların qəbirlərinin belə olmamasıdır. Qobustan rayon şəhidləri xiyabanında şəkilləri vurulub. Tez-tez gizləncə ora gedir, atam və qardaşlarımla söhbət edirəm, özüm-özümle danışırım. Bu intiqamı, bu qisası almadan bu dünyadan köçmək istəmirəm. Xocalı bizim qəlbimizdə ömrümüzün axırına qədər şırım açmış dərin bir yaradır və məlhəmi yoxdur. Ancaq Ali Baş Komandanımız İlham Əliyev tərəfindən verilən hücum əmrinə bizi təsəlli ola bilər ki, onu da səbirsizliklə gözləyirik.

Sənubər Ələkbərova, Xocalı sakini:

– Həmin ərəfədə ermənilər Həsənağabədi, Mehdikənd, Bozdağı tərəfdən bizə atəş açırdılar. Sonra şəhərə daxil oldular. BMP-lərin sənsindən yer yarıldı. Əvvəlcə qadın və uşaqlara zirzəmilərdə gizlənmək tapşırılmışdı. Sonra icra hakimiyyətinin başçısı Elman

güllələdilər. Qızlarım Sevinc və Hicranı isə yaraladılar. Bu zaman güllə mənə də dəydi. Gənc qadın və uşaqlar qıcolmalardan qarın üzərində ölmüşdülər. Biz qışqırırdıq və kömək istəyirdik. Lakin kömək gəlmirdi...

Statistik məlumatlara görə həmin gün baş verən qətlə nəticəsində 613 nəfər həlak olmuşdur. Onlardan – 63 nəfəri uşaq, 106 nəfəri qadınlardır. Həyatlarına son qoyulanların 70 nəfəri isə qocalardır. Soyqırım nəticəsində 8 ailə tamamilə məhv edilmişdir. Qətlə 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirmişdir. 487 nəfər yaralanmış, 1275 nəfər əsir götürülmüş, 150 nəfər isə itkin düşmüşdür.

Cinayət cəzasız qala bilməz. Xocalı soyqırımının günahkarları, təşkilatçıları və icraçıları da layiqli cəzalarına çatmalıdırlar. Təəssüf ki, XX əsrdə soyqırımını və etnik təmizləmə hadisələri baş vermiş faciələr olmuşdur. Xocalı faciəsi onların sırasında ən dəhşətlilərindəndir. Hazırda bu hadisələrdə hər hansı şəkildə iştirak olmuş şəxslər hələlik öz vicdanları qarşısında cavabdehdir, ancaq vaxt gələcək və onlar tarixin məhkəməsi qarşısında dayanacaqlar.

Anar TURAN,
“Xalq qəzeti”